

Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

УДК 340.12:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14847159>

Теоретичне осмислення прав людини в епоху діджиталізації

Сосула Олександр Олександрович

доктор філософії з права, доцент кафедри, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0005-0841-4907>

Лаврик Ярослав Михайлович

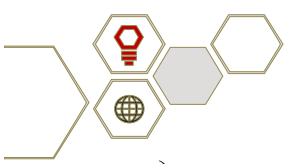
аспірант ЗВО, «Львівський університет бізнесу та права»,
<https://orcid.org/0009-0009-5069-1245>

Прийнято: 17.01.2025|Опубліковано: 29.01.2025

***Анотація.** Метою дослідження є теоретичне осмислення прав людини в умовах діджиталізації, визначення основних викликів, які постають перед сучасними правовими системами, та пошук концептуальних підходів до регулювання цифрових прав. Акцент зроблено на трансформації традиційних правових конструкцій під впливом інформаційних технологій, що зумовлює необхідність оновлення правозахисних механізмів.*

Методологія дослідження базується на використанні загальнонаукових і спеціально-правових методів, зокрема діалектичного, формально-юридичного, порівняльно-правового та методів правової прогностики. Порівняльний аналіз європейського правового досвіду у сфері цифрових прав дозволяє виокремити найбільш ефективні механізми їхнього регулювання, які можуть бути адаптовані до національного правопорядку.

Результати дослідження засвідчили, що цифровізація суспільних відносин не лише розширює можливості реалізації прав людини, а й створює нові загрози

для приватності, інформаційної безпеки та рівного доступу до цифрових ресурсів. Використання технологій штучного інтелекту, алгоритмічного управління та цифрового моніторингу потребує запровадження ефективних правових механізмів, які забезпечать баланс між правами особи та загальносуспільними інтересами. Європейський досвід, зокрема норми GDPR, Європейської хартії цифрових прав та законодавства про цифрові послуги, демонструє високий рівень нормативного забезпечення цифрових прав, що має стати орієнтиром для України в умовах євроінтеграційних процесів.

Висновки дослідження підкреслюють необхідність оновлення концепції прав людини в умовах діджиталізації, що вимагає комплексного підходу до правового регулювання цифрового простору. Окремо наголошено на важливості захисту інформаційного суверенітету України в контексті гібридної агресії РФ, що потребує посилення механізмів протидії кіберзагрозам, дезінформації та цифровому шпигунству. Запропоновані напрями правового реагування сприятимуть розбудові ефективної системи гарантування цифрових прав відповідно до міжнародних стандартів.

Ключові слова: інформаційна безпека, цифрові права, правове регулювання, штучний інтелект, персональні дані, цифрова нерівність, дезінформація, правовий захист.

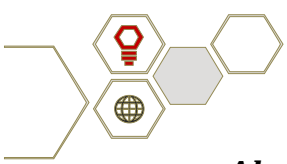
Theoretical Understanding of Human Rights in the Era of Digitalization

Sosula Oleksandr Oleksandrovyh

PhD in Law, Associate Professor, Lviv University of Business and Law,
<https://orcid.org/0009-0005-0841-4907>

Lavryk Yaroslav Mykhailovych

Postgraduate Student, Lviv University of Business and Law,
<https://orcid.org/0009-0009-5069-1245>

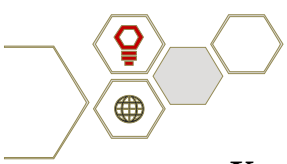

Abstract. *The purpose of this study is to provide a theoretical understanding of human rights in the context of digitalization, identify key challenges facing modern legal systems, and explore conceptual approaches to regulating digital rights. The focus is placed on the transformation of traditional legal constructs under the influence of information technologies, necessitating the modernization of human rights protection mechanisms.*

The research methodology is based on the use of general scientific and specialized legal methods, including dialectical, formal-legal, comparative-legal methods, and legal forecasting techniques. A comparative analysis of European legal experience in the field of digital rights highlights the most effective regulatory mechanisms that can be adapted to the national legal framework.

The research findings demonstrate that the digitalization of social relations not only expands the possibilities for exercising human rights but also creates new threats to privacy, information security, and equal access to digital resources. The use of artificial intelligence, algorithmic management, and digital monitoring requires the introduction of effective legal mechanisms to ensure a balance between individual rights and public interests. European experience, particularly the norms of the GDPR, the European Charter of Digital Rights, and digital services legislation, showcases a high level of regulatory protection for digital rights, which should serve as a benchmark for Ukraine within the framework of European integration processes.

The study's conclusions emphasize the need to update the concept of human rights in the era of digitalization, requiring a comprehensive approach to legal regulation in the digital space. Special attention is given to the protection of Ukraine's information sovereignty in the context of Russia's hybrid aggression, which necessitates strengthening mechanisms to counter cyber threats, disinformation, and digital espionage. The proposed legal response strategies will contribute to the development of an effective system for guaranteeing digital rights in accordance with international standards.

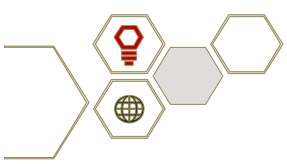
Keywords: *information security, digital rights, legal regulation, artificial intelligence, personal data, digital inequality, disinformation, legal protection.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах діджиталізація суспільних відносин докорінно змінює традиційні підходи до реалізації та захисту прав людини, породжуючи нові виклики, що потребують адекватного правового реагування. Технологічний прогрес розширює можливості особи у сферах комунікації, доступу до інформації, реалізації громадянських прав та свобод. Водночас цифрові технології створюють загрози для приватності, рівності та інформаційної безпеки, що ставить під сумнів ефективність чинних механізмів правозахисту.

В умовах збройної агресії РФ проти України цифровий простір набув стратегічного значення, оскільки використовується не лише для реалізації прав і свобод, а й як платформа для інформаційної війни, кібератак і маніпуляцій, спрямованих на підрив демократичних засад. Правова адаптація прав людини до цифрової реальності вимагає глибокого теоретичного осмислення їхньої трансформації та розроблення ефективних правових механізмів їхнього захисту.

Актуальність цієї проблематики проявляється як у науковому, так і в практичному вимірі. Правове регулювання цифрових прав безпосередньо впливає на збереження демократичних інститутів, інформаційну безпеку держави та дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини. Водночас активне застосування штучного інтелекту (ШІ), алгоритмічного управління та цифрового моніторингу вимагає розроблення юридичних механізмів, які забезпечать баланс між правами особи та загальносуспільними інтересами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика прав людини в цифрову епоху є предметом активного наукового дослідження. Увага зосереджена на викликах приватності, кібербезпеки, інформаційної свободи та захисту персональних даних. Значний внесок у розроблення концепції цифрових прав зроблено як у європейських, так і в українських правових дослідженнях,

зокрема щодо міжнародних стандартів, таких як Загальний регламент про захист даних (GDPR), Європейська хартія цифрових прав та національні ініціативи щодо цифрового суверенітету.

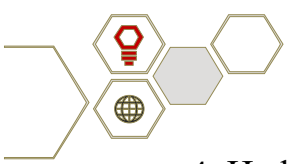
Ряд українських науковців досліджували трансформацію прав людини під впливом цифровізації. Давидович М., Микитчин С., Корчук М., Довгополов А., Яремко Р. аналізують основні виклики та перспективи прав людини в цифрову епоху, наголошуючи на необхідності адаптації правових систем до швидких технологічних змін [5]. Радзівська О. вивчає проблеми забезпечення інформаційних прав і безпеки в сучасних умовах [7].

Питання захисту персональних даних та впливу воєнного стану на право на приватне життя досліджує Бруско Ю. [8]. Гиляка О. аналізує правові аспекти захисту цифрових прав, зокрема регулювання алгоритмічної дискримінації та ухвалення рішень на основі ШІ [9].

З позиції правового регулювання особливо важливими є норми Європейського Союзу. Регламент GDPR встановлює чіткі правила обробки персональних даних [10]. Європейська декларація цифрових прав та принципів визначає основні засади цифрової трансформації [11], а Закон про цифрові послуги (2022) та Закон про цифрові ринки (2022) регламентують конкуренцію та відповідальність цифрових платформ [12, 13].

Незважаючи на значні дослідження, залишаються прогалини у науковому дискурсі:

1. Вплив цифровізації на фундаментальні правові концепції потребує додаткового осмислення, зокрема трансформації класичних правових категорій у цифрову епоху.
2. Відсутній системний аналіз співвідношення традиційних прав людини та нових цифрових прав.
3. Підходи до правового регулювання штучного інтелекту та алгоритмічного управління залишаються нечіткими, особливо щодо відповідальності за рішення, що ухвалюються автоматизованими системами.

4. Цифрова нерівність досі розглядається як технологічна проблема, тоді як її правовий аспект потребує глибшого дослідження для забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Попри активне дослідження цифрових прав, низка критично важливих питань залишається невирішеною:

1. Юридична трансформація прав людини:

- о Як цифрові технології змінюють традиційні категорії прав людини?
- о Які правові наслідки зміни статусу основоположних прав (наприклад, свободи слова, приватності, недискримінації) у цифровому просторі?

2. Правове регулювання ІІІ та алгоритмічного управління:

- о Які механізми забезпечать відповідальність ІІІ за прийняття рішень?
- о Які правові стандарти мають застосовуватися до автоматизованих рішень, що впливають на права людини?

3. Цифрова нерівність як правовий виклик:

- о Як законодавство може вирішити проблему нерівного доступу до цифрових ресурсів?

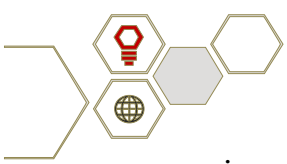
о Які правові механізми можуть забезпечити справедливий доступ до онлайн-послуг та мінімізувати алгоритмічну упередженість?

4. Інформаційна безпека в умовах війни:

- о Як захистити цифрові права в умовах збройного конфлікту?
- о Які правові механізми необхідні для боротьби з кіберзагрозами, дезінформацією та цифровим шпигунством?

Ці питання є особливо актуальними для України, де цифровізація відіграє вирішальну роль у забезпеченні національної безпеки та захисті демократичних інститутів. Дане дослідження спрямоване на аналіз та розробку правових механізмів адаптації прав людини до цифрової епохи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою дослідження є теоретичне осмислення прав людини в умовах діджиталізації,

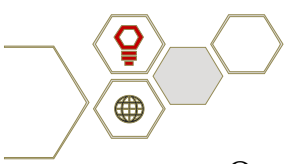
аналіз основних правових викликів та розроблення концептуальних підходів до забезпечення правового захисту цифрових прав.

Завдання дослідження включають:

1. Аналіз еволюції концепції прав людини та їхньої трансформації в цифрову епоху.
2. Дослідження впливу цифрових технологій на традиційні правові механізми.
3. Визначення ключових загроз цифровим правам, зокрема у сферах приватності, доступу до інформації, алгоритмічного управління та державного контролю.
4. Аналіз європейського досвіду регулювання цифрових прав та можливостей його адаптації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Осмислення прав людини в епоху діджиталізації передбачає комплексний підхід, що поєднує класичні правові доктрини із сучасними викликами, зумовленими технологічними перетвореннями. Цифровізація суспільного життя істотно змінює способи реалізації, захисту та обмеження прав людини, що потребує глибокого теоретичного аналізу й оновлення правових парадигм. У цих умовах традиційні концепції прав людини постають перед необхідністю адаптації до нової реальності, де інформація, дані та алгоритми відіграють визначальну роль.

Фундаментальні права та свободи, закріплені в міжнародних і національних правових актах, зазнають істотних трансформацій, адже цифрове середовище не лише розширює можливості їхньої реалізації, а й створює нові загрози. Приватність, свобода слова, доступ до інформації, недискримінація й особистісна автономія постають у новому вимірі, оскільки технологічні процеси, зокрема алгоритмічне управління та масовий моніторинг, здатні обмежувати ці права, нерідко без належного правового регулювання чи громадського контролю.

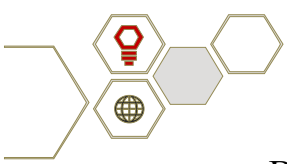

Особливого значення в теоретичному осмисленні прав людини в цифрову епоху набуває питання співвідношення традиційних правових категорій і новітніх цифрових прав. Водночас розвиток штучного інтелекту, автоматизованих систем прийняття рішень та всеохоплюючий збір персональних даних ставлять перед правовою наукою завдання розроблення адекватних механізмів захисту людської гідності та автономії особи. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання цифрового суверенітету, що для України має не лише правове, а й стратегічне значення в умовах боротьби проти воєнної агресії РФ, оскільки цифровий простір дедалі частіше використовується як поле інформаційних атак та порушення прав людини.

Осмислення еволюції концепції прав людини потребує звернення до історичних етапів її розвитку, починаючи від класичних теорій природного права та закінчуючи сучасними концепціями цифрових прав. Упродовж століть правознавці формували підходи до визначення змісту та обсягу прав людини, спираючись на філософські, соціальні та політичні чинники, що впливали на зміну правового порядку.

Класична теорія прав людини, що сформувалася в епоху Просвітництва, ґрунтувалася на концепції природних прав, які визнавалися невід’ємними від людської природи. Трактати Джона Локка, Шарля Луї де Монтеск’є та Жан-Жака Руссо стали основою для формування ліберальної доктрини прав людини, яка закріпила ідею про невідчужувані свободи особи та необхідність їхнього захисту від державного свавілля [1]. Відтак у XVIII-XIX століттях було закладено фундаментальне розмежування між правами першого покоління — громадянськими та політичними, що знайшло відображення у Декларації незалежності США (1776), Декларації прав людини і громадянина (1789) [2] та подальших конституційних актах європейських держав.

Подальший розвиток суспільства привів до розширення концепції прав людини, що виявилось у виникненні другого покоління прав - соціальних, економічних і культурних. Забезпечення рівності можливостей стало відповіддю на соціальні виклики індустріалізації та боротьбу трудових мас за гідні умови

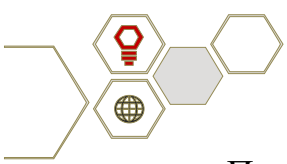

життя. Вперше вони отримали системне закріплення у нормативних актах ХХ століття, зокрема у Загальній декларації прав людини (1948) [3] та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966) [4].

Сучасні реалії призвели до формування третього та четвертого поколінь прав людини, які охоплюють екологічні, інформаційні та цифрові права. Якщо права третього покоління були пов'язані із глобальними проблемами людства - правом на розвиток, екологічною безпекою, культурною спадщиною, то цифрові права як складова четвертого покоління відображають виклики, породжені діджиталізацією суспільства. Захист персональних даних, свобода інтернету, право на забуття, безпека в кіберпросторі стають ключовими питаннями сучасної правової доктрини, що вимагає переосмислення традиційних правових конструкцій.

У контексті сучасної міжнародної та національної безпеки особливої ваги набуває питання інформаційного суверенітету, що для України є не лише правовою, а й стратегічною необхідністю. Використання цифрових технологій як інструменту гібридної війни, масові порушення прав людини через дезінформацію, цифрову цензуру та кібератаки з боку РФ ставлять перед правовою наукою нові виклики. Захист прав людини у цифрову епоху не може обмежуватися лише класичними підходами, адже технологічний прогрес потребує нових правових механізмів, здатних ефективно протистояти сучасним загрозам.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій суттєво трансформує правову реальність, змінюючи традиційні конструкції прав людини та правового регулювання загалом. Технологічні зміни охоплюють усі аспекти суспільного життя, створюючи нові способи комунікації, зберігання та обробки даних, що безпосередньо впливає на зміст і реалізацію фундаментальних прав і свобод. Якщо раніше правові системи будувалися на фізичній прив'язці правовідносин до певної території та чітко визначених суб'єктів, то цифрове середовище розмиває ці межі, ускладнюючи традиційні механізми правозастосування.

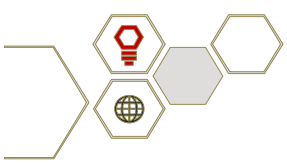

Передусім змін зазнає концепція правосуб'єктності. У традиційній юриспруденції правоздатність визначалася як здатність особи мати права й обов'язки, що закріплювалася за фізичними або юридичними особами. Проте сучасні інформаційні технології, зокрема штучний інтелект, автономні алгоритмічні системи та блокчейн-технології, ставлять питання про можливість визнання окремих цифрових агентів суб'єктами права. Застосування автоматизованих рішень у правозастосуванні та управлінні державними процесами змушує переглядати традиційні підходи до юридичної відповідальності, особливо в аспекті розподілу обов'язків між розробниками, користувачами та самими алгоритмами [5].

Окрім того, інформаційні технології докорінно змінюють класичне уявлення про право на приватність. У традиційному розумінні захист приватного життя передбачав охорону фізичного та комунікаційного простору особи, однак у цифрову епоху ключову роль відіграє захист персональних даних. Масовий збір, обробка та аналіз інформації про особу, що здійснюється як державними структурами, так і приватними корпораціями, створює нові загрози для особистої автономії. Виникає необхідність забезпечення належного контролю над цифровими слідами особи, що вже знайшло відображення у правових концепціях, таких як «право на забуття» та «інформаційне самовизначення» [6].

Цифровізація також впливає на традиційну концепцію свободи слова. Якщо раніше держава була основним суб'єктом, який міг здійснювати цензуру або обмежувати поширення інформації, то сьогодні значну роль відіграють приватні технологічні корпорації. Соціальні мережі, пошукові системи та алгоритми рекомендаційного контенту фактично визначають інформаційний порядок денний, що ставить під сумнів класичні підходи до регулювання свободи вираження поглядів. Саме тому дедалі актуальнішими стають дискусії щодо правових меж приватної цензури та необхідності державного втручання у сферу цифрової комунікації.

Окремий вимір змін у правовій системі стосується міжнародного права. Інформаційні технології сприяють зростанню транснаціонального характеру

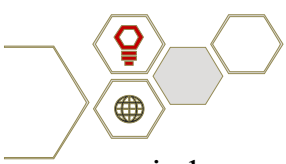
правопорушень, зокрема кіберзлочинності, що ускладнює застосування традиційних механізмів юрисдикції та екстрадиції. У цьому контексті міжнародне співтовариство шукає нові моделі співпраці, що мають враховувати як суверенні інтереси держав, так і необхідність глобального правового регулювання кіберпростору.

Для України питання впливу інформаційних технологій на правові конструкції набуває особливої ваги в умовах відсічі російській агресії. Використання цифрових інструментів для ведення гібридної війни, зокрема поширення дезінформації, кібератак та цифрового шпигунства, вимагає оновлення правових механізмів захисту національної безпеки. Традиційні норми права, розроблені для аналогової епохи, вже не можуть ефективно реагувати на виклики, які створює цифрове середовище, що потребує переосмислення підходів до правового регулювання та розроблення нових механізмів захисту прав людини у цифровій реальності [7].

Динамічний розвиток цифрових технологій не лише трансформує правові конструкції, а й створює нові виклики для забезпечення та реалізації прав людини. Попри те, що діджиталізація відкриває широкі можливості для громадян, полегшуючи доступ до інформації, спрощуючи механізми правозастосування та сприяючи економічному зростанню, вона водночас породжує ризики, які потребують належного правового реагування.

Сучасний цифровий простір стає ареною для протистояння між правами людини та інтересами держав, корпорацій і навіть автономних технологічних систем. Використання великих даних, розвиток штучного інтелекту, глобальна цифрова комунікація та автоматизовані системи прийняття рішень ставлять під загрозу класичні гарантії свободи, приватності й рівності. Інформаційні технології дедалі частіше використовуються не лише для комерційних або соціальних цілей, а й як інструмент контролю, маніпуляцій і навіть цифрового придушення громадянських свобод.

Для України ці виклики набувають особливої гостроти в умовах війни, адже цифровий простір використовується агресором не лише для ведення

інформаційної війни, а й для підриву національної безпеки шляхом кібератак, поширення дезінформації та зламу критично важливих систем. Тому питання правового захисту особи в цифровому середовищі виходить за межі суто теоретичної дискусії та стає безпосереднім завданням національної безпеки й міжнародного правопорядку.

Саме тому необхідно детально проаналізувати основні загрози, які постають перед правами людини в умовах діджиталізації, визначити їхні джерела та запропонувати правові механізми протидії.

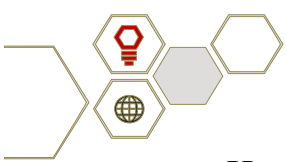
1. Приватність та захист персональних даних у цифровому середовищі

Розвиток інформаційних технологій істотно змінив уявлення про приватність як фундаментальне право людини. Якщо в класичному праві конфіденційність особистого життя асоціювалася передусім із фізичним простором особи, то в умовах діджиталізації основним об'єктом правового захисту стали персональні дані, що фіксують цифровий слід людини у глобальній мережі.

Загрозу приватності становить масовий збір і використання персональних даних як приватними компаніями, так і державними установами. Корпорації накопичують інформацію про споживачів, використовуючи алгоритми для персоналізації контенту, рекламних кампаній та прогнозування поведінки. Водночас цифрові технології дедалі частіше застосовуються державними органами для моніторингу населення, що в умовах відсутності належного правового регулювання може призвести до масових порушень права на приватність [8].

2. Право на доступ до інформації та проблеми цифрової нерівності

У сучасному суспільстві доступ до інформації є не лише засобом реалізації інших прав, а й індикатором соціальної рівності. Цифровізація створює передумови для відкритості державних процесів, активної участі громадян у суспільному житті та підзвітності влади. Однак поряд із цим виникає ризик цифрової нерівності, яка унеможлиблює рівний доступ різних верств населення до інформаційних ресурсів.

Нерівномірний рівень цифрової грамотності, недостатня інфраструктура доступу до інтернету, економічні бар'єри та політичні обмеження можуть істотно обмежувати можливості громадян скористатися правом на інформацію. У країнах, де цифрова нерівність посилюється державними заходами, такими як блокування сайтів, цензура чи контроль над онлайн-комунікацією, доступ до правдивої інформації стає серйозною проблемою [9].

3. Штучний інтелект і право людини на недискримінацію

Розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) створює нові можливості для автоматизації рішень, аналізу великих обсягів даних і прогнозування поведінки людей. Водночас використання алгоритмічних систем у сферах працевлаштування, кредитування, кримінального правосуддя та соціального забезпечення несе ризики дискримінації, адже рішення, ухвалені штучним інтелектом, можуть бути упередженими або такими, що порушують принцип рівності.

Проблема дискримінації у ШІ пов'язана з кількома факторами. По-перше, алгоритми навчаються на історичних даних, які можуть містити системні упередження. По-друге, відсутність прозорості у функціонуванні таких систем ускладнює виявлення порушень. По-третє, правова відповідальність за дискримінаційні алгоритмічні рішення є розмитою, адже складно визначити, хто саме несе відповідальність за помилки: розробники, користувачі чи сама технологія.

4. Використання технологій для державного контролю: баланс між безпекою та свободою

Цифрові технології дедалі частіше застосовуються державами для моніторингу та контролю за громадянами. Використання систем розпізнавання облич, аналізу поведінкових моделей та перехоплення цифрової комунікації може бути виправданим з огляду на потреби безпеки, проте водночас створює загрозу для основоположних прав людини. У демократичних суспільствах баланс між безпекою та свободою забезпечується через чітке правове регулювання цифрового спостереження, яке передбачає судовий контроль,

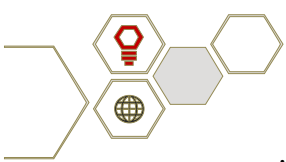
обмеження обсягу зібраних даних та гарантії захисту персональної інформації [10]. Водночас у тоталітарних і авторитарних режимах технології дедалі частіше стають інструментом масового стеження, цифрових репресій та придушення політичного інакомислення.

Варто відзначити, що Європейський Союз виступає одним із провідних регіональних центрів правового регулювання цифрового простору, що базується на принципах поваги до фундаментальних прав людини, захисту приватності та забезпечення цифрової безпеки. Регулювання цифрових прав у Європі спирається на розвинуту нормативну базу, яка поєднує загальні правові стандарти із деталізованими механізмами правозастосування, що відображають сучасні виклики інформаційного суспільства.

Одним із ключових нормативних актів у цій сфері є Загальний регламент про захист даних (GDPR), ухвалений у 2016 році та обов'язковий для виконання з 2018 року [11]. Цей регламент встановлює суворі вимоги щодо збирання, обробки та зберігання персональних даних, запроваджуючи принципи законності, справедливості, прозорості та мінімізації даних. Важливим положенням GDPR є право на забуття, що дозволяє громадянам вимагати видалення особистої інформації, якщо її подальше зберігання не має законних підстав. Регламент також закріплює обов'язок компаній забезпечувати належний рівень захисту даних, а у разі порушень передбачає значні фінансові санкції.

Окрім GDPR, важливим етапом у розвитку європейського правового регулювання цифрових прав стала Європейська хартія цифрових прав, ухвалена у 2022 році [12]. Цей документ визначає основні принципи цифрової демократії, гарантії приватності, свободи вираження поглядів, доступу до інформації та безпеки в цифровому середовищі. Одним із ключових положень хартії є закріплення принципу цифрового суверенітету, який передбачає незалежність європейських держав у сфері цифрових технологій та мінімізацію залежності від зовнішніх технологічних гігантів.

Важливим аспектом європейської політики у сфері цифрових прав є також Закон про цифрові послуги (DSA) [13] та Закон про цифрові ринки (DMA) [14],

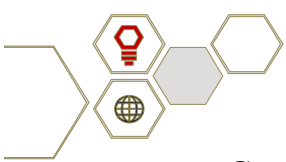

ухвалені у 2022 році. Закони спрямовані на обмеження монополізації цифрового простору великими технологічними корпораціями та забезпечення прав користувачів на прозорість алгоритмів, що використовуються у соціальних мережах та пошукових системах. Водночас особливу увагу приділено боротьбі з дезінформацією та відповідальності платформ за модерацію контенту.

Для України європейський досвід регулювання цифрових прав має критичне значення, особливо в умовах війни, коли цифровий простір стає не лише платформою для реалізації прав людини, а й полем боротьби за інформаційну безпеку. Інтеграція України до європейського правового простору передбачає подальшу адаптацію законодавства до вимог GDPR, впровадження принципів цифрової демократії та зміцнення правових механізмів захисту даних громадян. Враховуючи виклики, пов'язані з інформаційною агресією рф, критично важливим є створення ефективної системи правового реагування на загрози кібербезпеки, дезінформації та цифрового шпигунства, що, зокрема, може ґрунтуватися на європейських механізмах регулювання цифрових прав.

Висновки. Теоретичне осмислення прав людини в умовах діджиталізації засвідчує необхідність оновлення класичних правових конструкцій, адже цифрове середовище кардинально змінює способи реалізації та захисту основоположних прав і свобод. Еволюція прав людини демонструє поступове розширення їхнього змісту від природних та політичних гарантій до новітніх цифрових прав, що відображає зміни у способах комунікації, обробки інформації та функціонуванні державних і приватних інституцій.

Сучасний правопорядок стикається з низкою викликів, зумовлених цифровими технологіями. Зокрема, загрози приватності, цифрова нерівність, алгоритмічна дискримінація та посилення державного контролю через технологічні механізми вимагають удосконалення правового регулювання. Без належних правових запобіжників цифрові інструменти можуть перетворитися на засіб обмеження прав людини, сприяючи масовому моніторингу, інформаційним маніпуляціям та викривленню демократичних процесів.

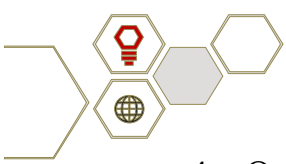

Європейський досвід регулювання цифрових прав демонструє, що технологічний прогрес має супроводжуватися впровадженням чітких правових механізмів, які гарантуватимуть баланс між свободою та безпекою. Стандарти, закладені у GDPR, Європейській хартії цифрових прав та законодавстві про цифрові ринки й послуги, можуть слугувати орієнтиром для розбудови національної системи цифрового правозахисту. Для України, яка протистоїть воєнній агресії РФ, особливого значення набуває питання інформаційного суверенітету, що передбачає створення ефективних правових механізмів захисту громадян від кіберзагроз, дезінформації та цифрових маніпуляцій.

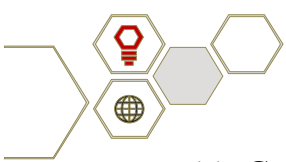
У сучасних умовах правова наука повинна не лише реагувати на виклики, що виникають внаслідок цифрових трансформацій, а й напрацьовувати нові концептуальні підходи до регулювання прав людини в цифровому просторі. Удосконалення правового забезпечення цифрових прав має здійснюватися комплексно, поєднуючи міжнародний досвід із національними пріоритетами, що дозволить сформулювати стійку систему правового реагування на загрози та забезпечити ефективний захист людської гідності, свободи та безпеки у цифрову епоху.

Список використаних джерел

1. Огородник, І. В. Реконструкція ідей природного права у філософській думці України (історико-філософський аспект). https://chtyvo.org.ua/authors/Maidaniuk_Iryna/Rekonstruktsiia_idei_pryrodnoho_pra_va_u_filosofskii_dumtsi_Ukrainy_istoryko-filosofskyi_aspekt.pdf
2. Національні установчі збори Франції. (1789). *Декларація прав людини і громадянина*. Доступно за посиланням: https://uk.wikisource.org/wiki/Декларація_прав_людини_і_громадянина
3. Організація Об'єднаних Націй. (1948). *Загальна декларація прав людини*. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Організація Об'єднаних Націй. (1966). *Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права*. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
5. Давидович, М. І., Микитчин, С. Р., Корчук, М. М., Довгополов, А. О., & Яремко, Р. А. (2023). Права людини в епоху діджиталізації: виклики та перспективи. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, (36). <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/1317/1142>
6. Lukianova, H., & Havryltsiv, M. (2023). IMPLEMENTATION OF HUMAN RIGHTS IN THE CONDITIONS DIGITAL TRANSFORMATION (ANALYSIS OF TODAY'S SITUATION IN UKRAINE). *Editorial committee*, 738. https://www.academia.edu/download/108569943/Monograph_georgia_13_04_2023.pdf#page=739
7. Радзієвська, О. Г. Проблеми забезпечення інформаційних прав та безпеки людини в сучасних умовах. 35. <https://kigap.kpi.ua/wp-content/uploads/2023/09/Zbirnyk.pdf#page=35>
8. Бруско, Ю. (2023). Захист персональних даних в умовах війни: вплив воєнного стану на право на приватне життя. *Інформація і право*, (1), 201-204. http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Infpr_2023_1_21.pdf
9. Гиляка, О. С. (2023). Новітні технології та права людини: аналіз деяких критичних проблем цифрової ери. *Вісник Національної академії правових наук України*, 30(2), 15-30. https://ccu.gov.ua/sites/default/files/gylyaka_o._novitni_tehnologiyi_ta_prava_lyudy_ny_2023_0.pdf
10. Європейський Союз. (2016). *Регламент (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)*. Доступно за посиланням: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng>

11. Європейська комісія. (2022). *Декларація про цифрові права та принципи*. Доступно за посиланням: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-rights-principles>
12. Європейський Союз. (2022). *Регламент (ЄС) 2022/2065 Європейського Парламенту та Ради від 19 жовтня 2022 року про єдиний ринок цифрових послуг (Закон про цифрові послуги) та внесення змін до Директиви 2000/31/ЄС*. Доступно за посиланням: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>
13. Європейський Союз. (2022). *Регламент (ЄС) 2022/1925 Європейського Парламенту та Ради від 14 вересня 2022 року про конкуренцію на ринках цифрових послуг та внесення змін до Директиви (ЄС) 2019/1937 (Закон про цифрові ринки)*. Доступно за посиланням: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R1925>
14. Шкурупій, О. В., Дейнека, Т. А., & Туль, С. І. (2021). Роль людини в епоху глобальної діджиталізації. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/11225/1/31%D0%B0.pdf>
15. Максимюк, О. Д., & Грекул-Ковалик, Т. А. (2023). ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ. *Нове українське право*, (2), 128-133. <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/download/466/417>